

Isten teremtette a betyárokat,
Mer az által Veri a gazdagokat,
Mer ha betyárgyerek nem találkozna,
Gazdag ember soha nem imádkozna.

Feketé földbe termelik a buzát,
Sűrű erdő neveli fel a betyárt,
Sűrű erdő a betyárt fölneveli,
Szép csárdásné maj gondjukat viseli.

Azt beszélük felölem az asszonyok,
Miből élek, ha sohase dolgozok,
Lopok annyit egy sötét éccakába,
Jó bort iszok, még élök a világba.

Tapsony, Nagy Vendel, 1890.

Bogár Imre

Harangoznak délre,
Fél tizenkettőre,
Most viszik a Bogár Imrét
Az ítélőszékre.

Bemegy a szobába,
Szivar a szájába,
Háromszor is körüljárja,
Mégsem gyujtott rája.

Felállott a székre,
Felsőhajt az égre,
Jaj, Istenem, mit vétettem,
Hogy ide kerültem!

Tab. Balikó Béláné, 1914.

Patkó Pista nem urinemből való,
Nem köll néki sjempaplany-takaró,
Nem köll néki felesége párnája,
Beéri a tizenhat-szél gatyája.

Varjaskér, Hosszú Lázár, 1898.

-
Kocsmárosné ejnye, ejnye, ejnye!
De szennyes a köténye eleje,
Mossa ki a kötény elejét,
Ugy várja a bõrivó vendégét.

Erre alá nádfedeles csárda,
Ott mulat a Patkó, meg a Sárga,
Jó bort iszik annak a gazdája,
Isten tudja, hol van a hazája!

Keszthely, Bargai/Baranyai/ Péterné, 1898.

-
Engem hinak egy hires betyárnak,
Ki is állok huszonnégy zsandárnak,,
Jön a zsandár, de nem félek tőle,
Majd kiállok, megszámolok véle.

Fekete föld termi a jó buzát,
Bakony erdő neveli a betyárt,
Szép csárdásné, visleje hát gondját,
Majd megkapja érte a jutalmát.

Sümege felől fujdogál a szellő,
Jön a zsandár, mind szél mindenfelől,
De én betyár csak magam egyedül
Sürgök-forgok a fegyverem körül.

Isten hozzád Sümege nek várossa!
Én már többé nem leszek lakossa,
Teremhet már zöld füvet, lapossat,
Kis pejlovam többé nem tapossa.

Zala m., Badacsonyi Lajos, 1909.

2

A rigóci hires csárda
Zsándárral van körülállva,
Azér van az körülállva,
Betyár iszik a csárdába.

Iszik a betyár a csapon,
Sir^a kedves kisangyalom,
Ne sirj kedves kisangyalom,
Nem ütik a betyárt agyon.

Hetyke betyár most gyere ki,
Hat vármegye vár ideki,
Mit énnékem hat vármegye,
Az egész világ jőjjön ide.

Be is lőnek az áblakon,
Piros vér foj az asztalon,
Sir az apám, sir az anyám,
Sir mind a két testvérbátyám.

Ne sirj apám, ne sirj anyám,
Ne sirjatok testvérbátyám,
Elég volt már husz esztendő,
Fogadjon be a temető!

- -
Barcsi kult.szemlei felvétel, 1981.

Nem terithetem én le a subámat,
Itt a tilos, behajtják a gujámat,
Már te avval szivem gujás ne gongulj,
Kivájtja azt édesanyám, hámondom.

Édesanyám váltsa ki a gujámat,
A gujással töltöttem éjszakámat,
Nem bánom én édesanyám, tagadj meg.
De a szivem a gujásér hasad meg.

Badacsony Lajos, 1908.

Uram, uram, biro uram,
Adja ki a fakó lovam,
Sietős az utam nagyon,
Subám zálogba itt hagyom.

Fakó lovam, rugd föl a port,
Ne nézz árkot, ne nézz bokrot,
Mie a nap nyugvóra száll,
Ott legyek a galambomnál.

Jaj, de fázom kívül, belül,
Hideg a szél Máttra felül,
Süvegem is elkapta már,
A Tiszába vitte most már.

Csurgó, Borbély Teréz, 1913.

(Jegyzet)

Elveszett a lovam
Citromfa-erdőbe,
Elszakadt a ráncos csizmám
A nagy keresésbe.

Ne keresd a lovat,
Mert meg van az fogva,
Túl a Tiszán betyáfoknak
Szól a csengő rajta.

Üsmerem a lovam,
Csengőszólásáról,
Ismerem a kisangyalom
Karcsú derekáról.

Nem adnám a lovam
Százezer forintér,
Nem adnám a kisangyalom
Nagy Magyarországit.

"Ezt az énekét énekelte Palkó József, született Bukovinába,
Andrásfalván 1908-ban" -Kakasd, 1971. jun.

Ma Ha te elmentsz, én is el
Mért maradjak tőled el.

/Pék István, 1921/

Kinn a pusztán gulyás bojtár vagyok én,
Ezer darab ökör, tinót őrzök én,
A kisasszon, ha kijön a pusztára,
Mosolyogva néz a gyulyásbojtárra.

Szépen legel az uraság gulyája,
A kisasszon sirva sétál utánna,
Már messziről kijálttjaja gulyásnak,
Szivem gulyás terítsd le a subádat.

Nem terithetem én le én a subányat,
Itt a tilos, behajtják a gulyámat,
Már te azzal szivem gulyás, ne gondolj,
Kiváltja azt édesanyám, ha mondom.

Édesanyám, váltsa ki a gulyáját,
Vélem töltözte el az éjszakáját,
Édes lányom, én kiváltom a gulyát,
Ha örökre elfelejtöd a gulyást.

Mer én téged lányomnak se mondjalak,
Hogy én téged egy gulyáshoz adjalak,
Bánom is én, édesanyám, tagadj mög,
Az én szivem a gulyásér hadad mög.

Még a buza ki sem hányta a fejét,
Vad gerlice min elhordja a szömét,
Jaj istenem, én istenem, istenöm,
Báró lánya volt az első kedvesöm.
Jaj istenem, én istenem, istenöm,
Gulyás bojtár volt az első kedvesöm.

====

/Badacsonyi Lajos, 1904.

Szép Zalába születtem,
A nagy erdő nevelt fel,
Fenyőerdő a hazám,
Minden kisjány hü babám.

Befogom a lovamat,
Elkijáltom magamat,
Reszkess tőlem minden ur,
Nem ám aki földet tur.

7. ék 11. s. v. d. n. 1921

Átimennék a Kerkán,
Jövő évnek tavaszán,
Visszajövök a nyarán
Daruszörü paripán.

Átjössz rózsám, át biz én,
Visszajössz-é, ugy biz én

Kár volna, kár volna életöm elvenni,
Betyár életemnek véget szakasztani.

Sej-haj Sobri pajtás,
Hogyan tetszik a betyárság?
Sej-haj nem jól tetszik,
Mer a babám halva fekszik.

Sej-haj, Sobri pajtás,
Mi ott az a nagy fehér ház?
Sej-haj Sümeg város,
Ott lakik a komisszáros.

Lépfő határán busul az a nagy fa,
Hires Sobri Jóska aluszik alatta,
Olyan mélyen alszik a fekete földben,
Nem is tudja, hogy a sirját fű benőtte.

Sötét holló szállott a fa tetejére,
Nézi a sirt, fejét se fordítja félre,
Lassan járj ott pajtás, holló meg ne hallja,
El ne szálljon onnadj, Sobrit hadd sirassa.

Kizöldellett a nagy bükkfa teteje,
Az aladd van Patkó Pista lakheje,
Reposztgolyót kiereszti sorjába,
A vármegye mégsem talál reája.

Patkó Pista sétál a sik mezőbe
Dupla pisztoly a derékán gyűszüben,
Gyűszű szija a derekát szoritja,
Meg nem fogja negyven zsandár katona.

Patkó Pista kísétál a zerdőbe,
← Lepihenni az erdő sürejébe,
Körös-körül ráborul a fasudár,
Éjjel-nappal keresi hatvan zsandár.

Patkó Pista nem uri fajból való,
Nem kell néki sejem paplany, takaró,
Nem kell néki senki paplanos ágya
Beéri azt tizenkét hat széles gatyája.

Csöndes este szállott le a pusztára,
Nem szól már a bodor tinó kolumpja,
Csak egyedül sirdogál a furulya,
A kisasszony az ablakból hallgatja.

Teli zsebem új bankóval,
Az istállómban lopott lóval,
Eladom a lopottakat,
Veszek rajta igazakat.

Megüzentme a bírónak,
Ne örüljön bajaimnak,
Mert ha bajjaimnak örül,
Ég a háza körös-körül.

Engem hinak egy híres betyárnak,
Ki is állok huszonnégy zsandárnak,
Jön a zsandár, de nem félek tőle,
Majd kiállok, megszámolok véle.

Fekete föld termi a jó búzát,
Bakony erdő neveli a betyárt,
Szép csárdásné viselje kend gondját,
Majd megkapja érte a jutalmát.

Sümege felől fujdogál a szellő,
Jön a zsandár mint szél, mindenfelől,
De én betyár csak magam egyedül,
Sürgök-forgok a fegyverem körül.

Isten hozzád Sümegnek városát,
Már én többet nem leszek lakossa,
Teremhet már zöld füvet, lapossat,
Kis pej lovam többé nem tapossa.

Egerszegi fegyház, buga az teteje,
Tudod kedves babám, sokan vagyunk benne,
Zörgess be, angyalom, abalkom rostélyán,
Én is megzörgetem vármegye békőjxát.

Kilenc bilincs-vasat már el is szaggattam,
A tizediket is jól megvásitottam,
Hervadj, rózsa, hervadj, a magos hegytetőn,
Én is elhervadok a börtön fenekén.

Anyám, kedves anyán, menj föl az urakhoz,
Kérd ki leveletem, betyár életemet.
Láttam az urakat, tizenketten voltak,
Mind a tizenketten rólam törvényt szabtak.

Anyám, édes anyám, miná mondtak az urak?
Azt mondták az urak, hogy fölakasztanak.
Kár volna, kár volna, életem elvenni,
Szép göndör hajamat szélnek eresztetni.

Onnand alól jönnek a zsandárok,
Már messziről fénylik a csákójuk.
Elől jön a zsandár főparancsnok,
Egynesen a csárdaajtóba.

Jó nap, jóma nap csárdás-csaplárosné,
Hát ez a szép szilaj csikó kié?
Itt benn mulat annak a gazdája,
Most érkezett, nincs negyed órája.

Küldje ki hát annak a gazdáját,
Vagy jöjjön ki, vagy adja meg magát,
|| Ki sem megyek, meg sem adom magam,
A zsandárok hajtsák el a lovam. ||

A lovamat nem annyira bánom,
Csak a nyeret, szerszámot sajnálom,
Szügyellője a bugyellárisom,
Benne fekszik százezer forintom.

Százezeret adtam én a lóér
Százat pedig egy barna kislányér
Százezeret egy barna kislányért,
Kit nem adnék széles egy ez vikágér.

/Varjaskér, Cseterics István, 1904./

Mikor mentem hazafelé
A széplaki csárda felé,
Mire körültekintettem,
Kilenc zsandár állt mellettem.

Zsandár urak mit akarnak?
Te lán vasalni akarnak?
Nem akarunk mi vasalni,
Lovat jöttünk vásárolni.

Betyár lova nem eladó,
Nem is zsandár alá való,
Mert ha arra zsandár ülne,
Még a madár is rab lenne.

Alig várom, tavasz legyen,
Hogy a réten csikó legyen,
Kötőféke harminchárom,
Telelopom majd a nyáron.

Biróébul lopok hatot,
Mert az kutya földadatott,
Jegyző urnak hármát adok,
Mer az jó levelet adott.

Jegyzőnek?

Zala megyei

Elveszett a lovam
Cidrusfa erdőben,
Elszakad a ráncos csizmám
A sok keresésbe.

Né keresd a lovad,
Bé van az már fogva,
A vármegyeház udvarába,
Szóll a csengő rajta.

Né keresd a lovat,
Bé van az már fogva,
Kaposváron, megyeházán
Szóll a csengő rajta.

Ismerem a lovam
Csengőszóllásáról,
Megismerem a babámat
Ékös járásáról.

_ Szenna, Táncos Ferenc, 1910

Loptam harminchárom csikót,
Az is mind válogatott vót,
Szürke is vót kettő, három,
A passzusuk nem vót nálom.

Elindultunk sbees trappba,
Ráértünk a postaútra,
Cikrázik a csikópatkó,
Most értünk a hivatalho.

Irnok urat arra kérem,
Passzus harminchárom legyen,
Mert a csikó mind másforma,
Mind egyenként adom oda.

Meg^{.....}ismerem, nincs más jele,
Pöstött vót a kötőfékje.

"Nagyapám tudott többet, de én már elfelejtettem belőle"

Büssü, Nagy Mózes Lajos, 1914.

Csongorádi Vasvár hidján
Megállított kilenc zsandár,
Vámat kérnek, de nem adok,
Mer somogyi betyár vagyok.

Csak azt kérdik, mi a nevem?
Hol az utazólevelem?

Csak azt kérdik, mi a nevem,
Hol az uzat^ó levelem?

Megállj zsandár, mégmutazom,
A mellényem kigombulom,
Ötöt-hatot fejbelttem,
Ez az utazólevelem.

Kelcz József/Csurgó/, 1890.

Ha bemegyek a kondorosi csárdába,
Rézfokosom vágom a géréndába,
Néhány szóra takarodják mindénki
A csárdából a tanyára!
Most mulat az Eszterházy öreg herceg
Juhásszának a legelső bojtárja.

Kis pejlovam a négy lábán
A rézpatkó de fényes,
Kondorosi szép csárdásné~~x~~
Eggyetlenegy Marcsa lánya, de kényes,
Illeszgeti göndör haját
Százfelé a vállára,
Százforintos sejmekendőt kötött már a nyakára.

Vörs, Simon István, 1895.

Szürke szamár szomorkodik,
A gazdája jó bort iszik,
Ne szomorkodj szürke szamár,
Majd elmegyünk a nyáj után.

Iszik a betyár a csapon,
Sir a kedves kisangyalom,
Ne sirj kedves kisangyalom,
Nem ütik a betyárt agyon.

Jaj, Istenem, micsináljak?
Szabadjak-e vagy megálljak?
Ha szaladok, agyonlőnek,
Ha megállok, megkötöznek.

Vörs, Simon István, 1895.

2
Arra alá a Lebujti csárda,
Abba mulat két betyár bujába,
Onnand alól jönnek a zsandárok,
Már messziről fénylik a csákójuk.

Elől jön a zsandárok káplárja,
Egyenest a Lebujti csárdába.
Cáplárosné, hol a ló gazdája?
Küldje ki hát annak a gazdáját,
Mi nem bántjuk, ha megadja magát,
Ki se mëgyek, meg se adom magam,
Aki legény, hajtsa el a lovam.

Hajtsa el hát ha varjmersz hozzája,
Ha a szép életét nem sajnálja,
Szügyellőbe^abugyellárisom ~~(...)~~
Abba fekszik százezer forintom.

Százat adtam egy szép paripáért,
Másik százat a rávaló szerszámért,
Harmedik százat egy szép barna lényért,
Kit nem adnék az egész világért.

Torvaj, Ajzertt Jánosné, 1915.

Nem messze van ide Kismargita,
Köröskörül fogja azt a Tisza,
Közepébe a Beccsali csárda,
Abba mulat egy bétjár bujába.

Kocsmárosné, ejnye, ejnye, ejnye!
Hát ez a szép deres csikó köjjen,
Od benn mulat annak a gazdája,
Most érkezett, nincs egy félórája.

Küldje ki hát annak a gazdáját!
Vagy küldje ki, vagy adja még magát!
Ki sem megyek, meg sém adom magam,
Kinek tetszik, hajtsa el a lovam.

Én a lovam nem annyira bánom,
Rajtavaló szerszámot sajnálom,
Szügyellője a bugyellárisom,
Abba vagyon százezer forintom.

Egyet adtam ezér a csikóér,
Másikat a rajtlevő szerszámér,
Harmadikat egy barna kislányér,,
Kit nem adnák széles e világér.

Ádánd, Horváth Ferencné, 1910.

Onnad alól jönnek a zsandárok,
Már messziről fémlik a csákójuk,
Elöl jön a zsandárfőkapitány,
Igyenessen a csárda elébe.

Agyonisten csárdás csaplárosné!
Hát, ez a szép szilaj csikó kié?
Od benn mukat annak a gazdája,
Most érkezett, nincsen félórája.

Mondja néki csárdás csaplárosné,
Hogy jőjjön ki vagy adja meg magát!
Ki sem megyek, meg sem adom magam,
Ha nem tetszik, hajtsák el a lovam.

Kis pejlovam nem annyira bánom,
Csak a nyerget, szügyellőt sajnálom,
Szügyellője a bugyellárisom,
Abba fekszik százezer forintom.

/Százat adtam azér a csikóért,
Százat meg a rávaló szerszámért,
A többit meg egy szép barna lányért,
Kit nem adnék ezen a világért/.

Berzence, Szabó István, 1902, Horváth György, 1909.)

Jaj, de széles, de göcsörtös ez az út,
Amejjiken kilenc betyár elindult,
Kilenc betyár kilenc lovon elindult,
Szép csárdásné udvarába befordult.

Szép csárdásné agyonisten jó estét!
Agyonisten az uraknak szeréncsét!
Szép csárdásné né kívánjon szeréncsét,
Még az éjjel föld issza el a vérét.

Marcsa lányom, ergye le a pincébe!
Hozzál föl bort az aranyos iccébe!
Szép csárdásné, nem köll nekünk a bora,
Csak a lelkit adja a mi markunkba.

Marcsa lányom, ergye be a városba!
Érckoporsót csináltass a számomra!
Négy sarkára veresd rá a nevemet,
Kilenc betyár ontotta ki véretem.

Szép csárdásné kísétált a kiskertbe,
Föltakintott a csillagos egekre,
Én Istenem, vedd hozzád a lelkémet,
Kilenc betyár vette el életemet.

Siófok, Nagy János, 1893.

De gicsertes, de göcsörtös ez az út,
Kijen ez a kilenc betyár elindult,
Kijen ez a kilenc betyár elindult,
Szép csárdásné udvarába befordult.

Szép csárdásné adjon Isten jó estét!
Adjon Isten magának is szeréncsét!
Né kívánjon maguk nekem szeréncsét,
Még az éjjel szívükbe szúrom a kést.

Szép csárdásné leszalad a pincébe,
Hogy hoz föl bort az aranyos itcébe,
Nem köll nekem sém a bora, sém maga,
Az életét vessük el az éjszaka.

Somogyegres, Novák Gyula, 1892.

Huncfut betyár hol eszi a vacsorát?
Zöld erdőbe süti a nyers szalonnát,
A markából csöpögteti a zsirgyát,
Avval kenyi fekete göndör haját.

- Rinyakovácsi, Mátés Márton, 1898.

Onnad alól jönnek a zsandárok,
Már messziről fémlik a csákójuk,
Elöl jön a zsandár főkapitány,
Igenessen a csárda elébe.

Agyonisten csárdás csaplárosné!
Hát, ez a szép szilaj csikó kijé?
Od benn mulat annak a gazdája,
Most érkezett, nincsen félórája.

Mondja néki csárdás csaplárosné,
Hogy jőjjön ki, vagy adja meg magát!
Ki sem megyek, meg sem adom magam,
Ha nem tetszik, hajtás el a lovam.

Kis pejlovam nem annyira bánom,
Csak a nyeret, szügyellőt sajnálom,
Szügyellője a bugyellárisom,
Abba rekszik százezer forintom.

- Berzence, Szabó István, 1902, Horváth György, 1909.

Esznek, isznak a nagy urak, mulatnak,
Egy szegény jó betyárról tanakodnak,
Sült hus és a jó bor mellett de könnyű,
De a szegény betyároknak késerű.

A betyár hol is eszi a vacsorát,
Zöld erdőbe süti a nyers szalonnát,
Falevelre csepegteti a zsirját,
Azzal keni fekete göndör haját.

Zöld erdőbe van egy betyár megölve,
Zsebkendővel van az álla felkötve,
Mellette a piros pejparipája,
Busan nyerit, mert megholt a gazdája.

Öreglak, Pisák János, 1927.

Bakony az én tanyám,
Az a nagy rengeteg,
Az egész vármégye
Kerestet engömet,
Hijába keresnek,
Sehun nem ~~at~~lálnak,
Mer ahol én járok,
Ott madár sè járhat.

Amarre én járok,
Még a fák is sirnak,
Gyöngé ágairól
A levelek hullnak,
Hulljatok levelek,
Rejtsetök el engöm,
Mer akit szerettem,
Mást szeröt nem engöm.

Cseli Jóska

Esik esső, szép szöndesen csöpörög,
Cseli Jóska a csárdába köserög,
Szép csárdásné bort hozzon az asztalra,
Legszebb lányát állítsa ki reposztra.

Édösanyám én a poszton nem állok,
Most jönnek a fölfegyverzett zsandárok,
Cseli Jóska nem vötte ezt tréfára,
Felugrott a kis pejlova hátára.

Kis pejlova elvitte egy messszi-re,
Elvitte ja Bakony erdő szélére,
Kis pejlova megbotlott egy fenyőbe,
Cseli Jóskát ott fogták el örökre.

Cseli Jóskát föltették, a kocsira,
Azt kérdi, hogy hol van az ő pejlova?
Megállj Jóska, nem jársz többé paripán,
Megállj Jóska, nem jársz többé paripán!

Megizenem éné feleségemnek,
Gondját viselje az egy gyermekömnek ~~(...)~~
Né tanítsa sè gujásnak, sè másnak,
Azt az égyet tanittassa bétýárnak.

Bétýár vagyok, az apám is nem volt más,

Bétýár vagyok, Cseli jóska a nevem,

Mikor mentem hazafelé,
A széplaki csárda felé,
Mire körültekintettem,
Kilenc zsandá állt mellettem.

Zsandár urak, mit akarnak,
Talán vasalni akarnak?
Nem akarunk mi vasalni,
Lovat jöttünk vásárolni.

Betyár lova nem eladó,
Nem is zsandár alávaló,
Mert ha arra zsandár ülne,
Még a madár is rab lenne.

Alig várom, tavasz légyén,
Hogy a rétem csikó légyén,
Kötőféke harminchárom,
Telelopom majd a nyáron.

Biróébol lopok hatot,
Mert az kutya feladatott,
Jegyző úrnak hármat adok,
Mert az jó levelet adott.

Teli zsebem új bankóval,
Az istállóm lopott lóval,
Eladom a lopottakat,
Vészek rajta xigazakat.

Megüzentem a birónak,
Né örüljön bajjaimnak,
Mert ha bajjaimnak örül,
Ég a háza köréskörül.

Engem hinak egy híres betyárnak,
Ki is állok huszonnégy zsandárnak,
Jön a zsandár, de nem félek tőle,

Majd kiállok, megszámolok véle,
Fekete föld termi a jó buzát,

Bakony erdő neveli a betyárt,
Szép csadásné viseli kendő gondját,
Majd megkapja érte a jutalmát.

Badacsonyi Lajos 1909 pontos adat.

Ha bemögyök a szenyéri csárdába,
Rézfokosom vágom a gerendába,
Legény lögyek, aki aztat, aki aztat kivöszi,
Ezt a csárdát betyárvérrel föstöm ki.

Édösanyám verekedni akarok,
Nem bánom, ha tiz órára möghalok,
Mögverek én, vagy Valaki, vagy Valaki enjomet,
Aki legény, a csárdába bemöhet.

Elmennék én, elmennék arra alá próbára,
Ha találnék valami nagy prédára,
Találtam is hat fekete pej csikót,
Mint a hatnak, mind a hatnak a négy lába kese vót.

Gyere pajtás, gyere pajtás, térítsük be a csikót,
Reszeljük le a lábáról a békót,
Ha lereszljük a lábáról a békót,
Hát azután, hát azután, hova tégyük a csikót?
Majd elmennyünk, amerre a nap lejár,
Azt jól tudom, azt jól tudom, a gazdája sosém jár.

Azok a szenyéri jirös lányok!
Réziccéből isznak a betyárok,
Én ugyan nem bánom,
Becsali bandába magam is beállok.

Szenyér, Balogh János, 1911.

D ○
Szürke számár szomorkodik,
De a juhász jó bort iszik,
Ne szomorkodj, szürke számár,
Majd elmegyünk a nyáj után.

Három ürü nem nagy fóka,
Három juhász hajtogatja,
Mind a három cifrasubás,
Egy se juhász, ki nem szajhás.

Köszönhetem bajjaimat
A marcali csárdásnének,
Ha a szajha nem lett volna,
Holtig bétyár lettem volna.

A marcali csárda elé,
Kilenc zsandár áll elejbém,
Mit akarnak zsandár urak,
Talán bizony megvasalnak?

Várj egy kicsit, maj megmondom,
Ha lálajblim kigombullom,
Kilenc közül hármat lőttem,
Ez az utazólevelem.

Csütörtökön virradóra,
Találtam egy csőszgunyhóra,
Mig csak el sem szöndörödtem,
Kilenc zsandár áll előttem.

Mit akarnak zsandár urak,
Talán bizony megvasalnak?
Megvasalunk, megkötozünk,
Ujvidékre/Kaposvárra/elkísérünk.

Ujvidéki nagy ~~(törvénybe)~~ törvénybe
Kilenc ur már üll a székben,
Mind a kilenc kérdi tőlem,
Hán pár csikó jut eszémbe?

Nem jut több már több eszémbe,
Csak a Sárga meg a Deres,
Csak a Sárga meg a Deres,
Kit megfogtak a kezembe.

Csireg-csörög a vasajtó,
Talam gyün a tömlöcbiró,
Vizitálja vasaimat,
Ajis örül rabságomnak.

Nagyberény, Szántó Ferenc, 1918.

AP 3121

25-00 malony / 3.

Tisza partján lovagoltam,
Ámos lettem, elaludtam,
Mégálmodtam azt az égyet,
Babám nem lésszék a tied.

Éjfél tájban fölédredtem,
Kilenc zsandár áll előttem,
Zsandár urak, mit akartok,
Talán vasalni akartok?

Nem akarunk mi vasalni,
Szilaj lovat jöttünk venni,
A szilaj ló nem eladó,
Nem a zsandár alá való.

Azután, hogy visszamentem,
Éjfél tájban lefeküdtem,
Éjfél tájban lefeküdtem,
Hajnalfelé fölédredtem.

Amikor én fölédredtem,
Mingyá a kocsmába mentem.
Két deci bort ittam még,
Attú vagyok ijjen részeg.
Haragszik az asszony is rám,
Hogy mér iszom ijjen korán,
Azér iszom, mer van pénzem,
Né haragudj felesigem.

Kánya, Vaszynek János, 1868.

Betyárgyerek az erdőbe,
Bujdosik a sűrűségbe,
Elgondulja ü magába,
Hová legyen éjszakára.

Elgondulja ü magába,
Megy babája ablakába,
Pekopogtat bétvármódra,
Itthun-e az öreg gazda?

Itthun van az öreg gazda,
Gyere betyár az ajtóra!
Az ágyam is meg van vetve,
Hogyha teszik, fekszik bele.

Nem fekszek én az ágyadba.
Kelj föl bétváár, ülj a lóra,
Még a kutyák sem ugatnak,
Irigyeim mind alusznak.

A kantára de szallangos,
Kis pejlovam tédig sáros,
A fojónak széles vize,
Kis pejlovam nem fél tőle.

Ez az erdő között sűrű,
Akárhogy esik az eső,
Én a babám fölkeresem,
Mer én igazán szeretém.

Hollád, Bogdán János, 1929. /cigány/.

Betyárgyerék az erdőbe,
Bujdosik a sűrűjébe,
Igy gondolkodik magába,
Hová megyen éjszakára.

Éjszakáról, éjszakára
Még babája ablakába,
Bekopogtat tolvajmódra,
Idezahaz-é a gazda?

Nincsen idehaza gazda,
Gyere babám az ajtóra,
Készen az ágy meg van vedve,
Gyere babám, feküdj bele!

Nem fekszem én az ágyadba,
Nem költöl fel éjfél tájba.
Fölköltelek babám jókor,
Éfél után egy órakor.

Éfél után egy az óra,
Gyere babám, ülj a lóra!
Még a kutyák sem ugatnak,
Irigyem mind eleszenak.

Hortobágyának sálós vize,
Kis pejlóvan, ne félj tőle,
Mer ma éjjel két órára
Bevágatok Hortobágyra.

Szenna, Pető Inre, 1900.

Betyárgyerek az erdőbe,
Bujdosik a sűrűségbe,
Ugy elgondulja magába,
Hová menjen éjszakára.

Hová menjen éjszakára?
Szeretője ablakjára,
Bekopogtat betyár módra,
Van-e idehaza gazda?

Nincsen idehaza gazda,
Kerülj betyár az ajtóba,
Az ágyad is meg van vetve,
Amejj tetszik, feküdj bele.

Nem fekszek én, mer elalszok,
Ne félj betyár, ébren vagyok,
Éjfél után egy az óra,
Kelj fel betyár virradóra.

Hortobágnak széles vize,
Kis pejlovam ne félj tőle,
Még az éjjel egy órára
Bevágatok Hortobágyra.

Akármi jjen ködös' idő,
Akárhogy esik az eső,
Én a babám felkeresem,
Mert én igazán szeretem.

Torvaj, Kerkes Józsefné, 1926. /Tiszacsége/

A marcali csárda előtt
Kilenc zsandár áll elejbém,
Mind a kilenc kérdi tőlem,
Van-e utazólevelem?

Várj egy kicsit, maj megmondom,
Ha lájblim kigombulom,
Kilenc közül hármat lőttem,
Ez az utazólevelem.

Szentpál felé van az idő,
Öregen esnek a havak,
Öregen esnek a havak,
Sirnak-rinak ábárányok.

Ma két hete, vagyis három,
Mítta a számadót várom,
Amoda lönt a lapságon,
Ott gyün egy fakó számaron.

Jó nap, jó nap jó bujtárom!
Van-é hiba, van-é károm?
Nincsen hiba, de nem is lesz,
Mig a nyája kezemen lesz.

Nagyberki, Szántó Ferenc, 1918.

A szennai rezulába
Kilenc zsandár elejbém áll,
Csak azt kérdi zsandárkáplár,
Hol van az utilevelem?

Kigombolom a mellényem,
Megmutatom a levelem,
Hármat, négyet mellbe lőttem,
Ez az én utilevelem.

Megkötöztek, elhajtottak,
Elhajtottak aláfelé,
Elhajtottak aláfelé,
De nem az én hazám felé.

Elhajtottak aláfelé,
A kaposi rabház felé.
Gyermekeim ottun sirnak,
Né sirjatok gyermekeim,
Viszajövök nemsokára,
Nem leszék én örökös rab.

Hollád, Mihálczai János, 1899.

Pusztán lőttem, pusztán nevelkedtem,
A faluba soha bű nem mőttem,
Égis ojjan btyár lött én bel'lem,
Tizénkét zsandárnak mégfoleltem.

Zsandárkápplár, dobd le fegyveredet!
Hogy a kutyák igyák a véredet,
Mégautatom én azt némsokára,
Letetylek sötét föld gyomrába.

Nem akar a vezérürüm legelni,
Csöngetyűjét szomoruan pengeti,
Idegen szagot érez a határba,
Visszanézek, hat zsandár jön fegyveresen utánnar.

Hat zsandárnak nincsen annyi hatalma,
Hogy engem a nyájamtól elhajtana.

Érted jöttünk, tédd össze a kezedet,
Mer én addig a nyájtól el nem megyek,
Még számadóm a csárdából ki nem jön.

Hova való születés vagy te bujtár?
Az én hazám Jászberény és Kiskunság,
Jaj, de árván nevekt az édesanyám.

Szillőgyörök, Váczai István, 1900.

Nem akar a kolomposom legelni,
A kolompját ojjan busan zörgeti,
Idegen szagot érez a pusztába,
Hátratekint, hat zsandárt lát utánna.

Hat zsandárnak nincsen annyi hatalma,
Hogy engem a nyájamtól elzavarna,
Mer én addig el nem megyek nyájamtól,
Még számadóm ki nem jön a csárdából.

Kérdi tőlem egy gazember, egy csendő, /Zsandár/
Hová való születés vagy te betyár?
Veszprém megye, Bakony erdő a hazám,
Ott neveit fel engem az édesanyám.

Somogyzeitfa, Tislér Antalné, 1897.

Bakony erdő kővel van bekerítve,
 Betyár vagyok a bakonyi erdőbe,
 Jaj, Istenem, eressz rám kis harmatot,
 Hadd mossa le szívemről a bánatot.

Édesanyám sokat intett a jóra,
 Hogy ne menjek le a csárda ajtóba,
 Mert bevágják az én árva fejemet,
 Nincsen senki, ki megsirat engemet.

Csurgó, Borbély Teréz, 1913, és Borbály Lajos, 1903/Szabás-Kutas/

Iszik a betyár a csőn,
 Sir a kedves kisanygalom,
 Ne sirj kedves kisangyalom,
 Nem ütik a betyárt agyon.

Üröm, üröm, fehér üröm,
 Egy vénasszony az irigyöm,
 Azt is tudom, mér irigyöm,
 Mert a fiát nem szeretöm.

Csurgó, Borbély Jánosné, 1883.

D. 2 (Wincs egyebem a babámnál,
Az is zálogba van másnál,
Ha valaki kiváltaná,
Jó az Isten, megáldaná.

Varjaskér, Hosszu Lázár, 1898.)

D. 0 Tiszapartján elaludtam,
Jaj, de szomorut álmotam,
Megálmodtam azt az eggyet,
Babám nem leszek a tied.
És amikor fölébredtem,
Kilenc zsandár áll előttem,
Mind azt kérdi, mi a nevem,
Hol az utazólevelem?

Belenyultam a zsebbe,
Fegyvertár jött a kezembe,
Kettőt-hármat fejbelőttem,
Itt az utazólevelem.

Jaj, Istenem, micsináljak?
Szaladjak-é, vagy megálljak?
Ha szaladok, fejbelőnek,
Ha megállok, vasravernek.

Törökkoppány, Sümegi Györgyné, 1936. †

Édesanyám sokat intett a jóra,
Hogy ne menjek este későn sehová,
Nem hajultam édesanyám szavára,
Azért lett az ilovai fegyházajtó rám zárva.

Ilovai fegyházajtó repedj még,
Az én rózsám hadd szabadulhasson még,
Szabadulnék édes rózsám, nem lehet,
Mert a prófusz vasraverte kezemet.

Megszoritja vasaimat,
Örül az én bajjaimnak.

Kisbárapáti, Tóth Imre, 1902. †

Nem akar az ökörfolkám legelni,
Nem akar a vezérürüm vezetni,
Furcsa szagot érez már a tanyába,
Visszanézek, hat zsandár jön utánnam.

Csak azt kérdi tőlem a zsandárkáplár,
Hová való születés vagy té bujtár?
Somogyszentpál, Magarország a hazám,
Benne nevelt engem az édesanyám.

Csak azt mondja erre a zsandárkáplár,
Elhajtalak a nyájadtól té bujtár,
Hat zsandárnak nincsen annyi hatalma,
Hogy engem a nyájamtól elhajtana,

Mer én addaig nem megyek a nyájamtól,
Még számadóm előjön a csárdából.

Mer én addig nem megyek a nyájamtól,
Még számadóm nem jön ki a csárdából.

Varjaskét/Somogyszentpál/, Hosszú Láhár, 1898.

Mikor gujásbojtár voltam,
Az állásban elaludtam,
Ejféltáján fölédredtem,
Kilenc zsandár áll mellettem.

Zsandár urak mit akartok,
Szilaj csikót választatok,
Szilaj csikóm nem eladó,
Nem is zsandár alá való.

Összejártam állásomat,
Egész gula-járásomat,
Mégsem találtam barmomra,
Csak a régi galambomra.

Kutas, Borbély Lajos, 1903.

1
2
Hallottad-e hírét/Zalaegerszegnek?

Hát annak a híres/Váci nagy börtönnek,

Hallottam, hallottam/Szenvedtem is benne

Szenvedtem is benne,

Verje meg az Isten/Aki építette.

Aranyos Bözsikém/Ülj föl a lovamra,

Ugy vigyázok terád/Mind önnön magamra,

A lovam /meg/sarkantyúzom/A Tiszát átugratom,

De/Tiszát átugratom,

Zsandárok kezébe/Mégse nem juthatom.

Nem messze van ide Kismargita,

Köröskörül fojja azt a Tisza,

Közepébe a Becsali csárda,

Abba mulat egy betyár magába.

Onnand elől jönnek a zsandárok,

Már messziről fénylik a csákójuk,

Elől jön a zsandárok káplánya/...Káplárja?/

Igyenessen a csárda-ajtóba.

Szép csárdásné, adjon Isten jó estét!

Hát ez a szép szilaj csikó kié?

Ott benn iszik annak a gazdája,

Most érkezett, nincs egy fél órája.

Küldje ki hát annak a gazdáját,

Nem bántjuk mi, csak adja meg magát,

Ki sem megyek, meg sem adom magam,

Kinek tetszik, hajtsa el a lovam.

A lovamat nem annyira bánom,

Rajta való szerszámot sajnálom,

Nyereg-izzasztóm a bugyellárisom,

Abban hever százezer forintom.

Egyet adtam ezér a pej-lóér,

Kettőt meg a rávaló szerszámér,

Hármat meg egy barna, piros lányér,

Kit nem adnék széles ev világér.

Kaposvár, Tölösi Györgyné, 1928./Várda/

"Ez valóságos történet....Abba hetvenes évekre,1870 év közbe, uralkodott ittennég a Bari-hégyen -Holládnak mondják-,am mellett van egy liciumos hel,ittén tanyázott Patkó Pista betyár hires bandavezér nyócad,heted magával.Eccer aztán öregapám ott a szöllőhagybe ősszel présügetétt,ojjan 11 óra,éfék-közbe zörgetik a zajtót.Öregapám kinyitta a zajtót,asz' mondja ére egy embér,bácsikám,légyen szives eressen be,aszongya,égy tár-sam van.No,tessék csak,jőjjenek be!-Hát,mikor gyünek,-micsi-nájjal akkor?-,begyünek,hetedmagával.Asz mondja,bácsikám!,van-é énnivalója?Innyavaló?-Innyavalóm van,mos présülöm,meg van csipős is, kényerem égy kicsin van,és meg aztán égy kis szalonna.-De ojjan kevés vót,ami égy embérnek.-Ekkor Patkó Pista elővette a bicskáját,elvágtá nyóc felé,öregapámnak is égy darabot,meg az embéreneinek is.Amikor ez kéz vót,ittak égy kis jó mustot.Némigen teccét;akkor csipőstet.Mikor végezek,aszongya;bácsikám!,magának sémmit baja ném lesz.Most maga eljöny énvelem...Betyár-csárdának hijják,erdő közepin vót,od vót égy erdős.Nagy-büszke embér lehetétt.Asz mondta ére,szeretném látni a Patkó Pistát,aszongya,nekém van hét-lövetü pisztolom;aszongya;mindén égynek égy lövés.-Ezt még-tudta Patkó Pista.-Csak azér gyüjön el maga,hogy mëllik ab-lakon szöllunk be,és aszongya,ottanég maga má elméhet:Ebbe lakik az erdős,mondta öregapám.No,maga elméhet istenhirével.Köszönjük,de a nyelvét elvágja;ném látott,ném hallott sémmit!Akkor ném eresztette be őket.Csörgött a puska,betörték az ablakot és kiadta ekkor Patkó Pista a hétlövetü levorvert.

- -

Vörs,Simon István,1895

1860-as évekre vót Patkó Pista híres-nevezetes betyár.Ezt hallottam még a nagy-öregapámtu,aki Szegerdön a Hunyadi gróf-nak vót számadójuhássza.Azér rabóták föl égy papot-aki lakott Vésén-,hogy az elbocsátott juhásszának 8 forint járadékát ném fizette ki.Eccer osztán este megjelent Patkó Pista a társaival égyütt.Még még is kérdezték a paptól,tudja-é,mi ennek a látogatásnak a célja?Uraim,hát,mér jöttetek?Kérdezte,Rabúnyi akartok?-Ném rabúnyi!Azér jöttünk,hogy maga hároszori figyelmeztetéssel ném fizette ki az elbocsátott juhásszának 8 forintját,most azért jöttünk azt behajtani.Ekkor aztán,-szó se érte;minden szó nélkül elvittek a plebánostól 300 ft-t.Evvel elméntek.1862 év szeptember 14-én a pandurokkal vivott harcban elsett Patkó István.No,most ez Bábolnán volt eltemedve.És akkor jó darabig-legalább 45-20 évig-Mindenszentek napján

gyertya égett a sirján. De ezt soha senki nem tudta még, hogy ki volt az a jószívű, aki égetett. Hát, valószínű olyan ember lehetett-ugy hiszem-, akivel jót tett. Mer Patkó Pista csak az uxakat rabúta ki, szegén embernek meg nekiadta a pénzt. Így valószínű, al lehetett, akivel jót tett.

Vörs, Simon István, 1895

Aszont,hármatokru ném ijedék mög.Akkor emöntek,aszonták,
lögyünk mi még tizenketten is!-Akkor,pár nap mulva mög-
möntek,és akkor eztet tiszta apróra összevagdalták,azt a
Kiss Jancsit.Na és,amikor a disznait meg ehajotották,és
akkor levél által tudatták a családot,ha el akarik temet-
ni,akkor gyűjjenekérte,mer itt és itten van,de lepődöt hoz-
zanak,mer abba tudják csak hazavinni,mer darabokba van.
Hát akkor ijjen betyárféle emberek vótak.Ez mégtörtént
eset.Hát,kérem ez ojjan 1850-60-as évekbe,akkor löhetett.

Lad,Kalmár István,1905.

Betyártörténetek

Égyet még apám mesét neköm. Ez még abba a régi üdőbe vót, amikor még a kanászok kint/delētek/telētek/Tavasszal kihajtottak és csak ősszē möntek haza. No, most, ezēk vótak tizēneketten, a bujtárok. Ebbü hat állandójan mönt mindég, jószágot szörözni, hat pedig otthun vót, a fókát őrozte.

Vót köztük egy, Kiss Jancsi nevü, gunyhó-pásztor vót ez, a gunyhót őrozte. Ez osztán mindig szeretēt vóna ejis emēni, ugy mint a többi, de nēm tudott emēnyi, mert nēm eresztötték, mer asz mondták, gyerök vagy még, a pandurok mégfognak s tē mindēnt kibeszész. Na, hát egyszerű a gyerök otthun vót maga. Nagy cserfa-tüz vót a gunyhó előtt. Egy cserfakanócot a markába vött, beletötte, és ugy vallatta magát, a kalaptyát pedig a botra letötte, az vót a főispány. És akkor mondogatta, hogyhát: Jancsi, tē loptad el ennek, meg ennek a disznáját? - Én nēm loptam el naccságos főbiró ur! - Akkor meg a másikét, ily sorúta végig. - A számadó meg mönt, nēm is vötte a gyerök észer. Az oda átt a gunyhó hátáho és nézte, a gyeröket, hogy micsinyá. - Amikor az a cserfakanóc a markába hamuvá vált, akkor kufujta belöle, egy nagyot káronkodott, aszongya; Na Jancsi, most emöhetsz disznót lopni! - Akkor szólamodott még a számadó: Ez az, a zanyádnak ēre meg āra!, biztos-aszongya-, hogy nēm vallatnak ki. No, kérēm szépen! Hát, a gyerök örütt, elmönt. Kiss János volt az eredeti neve, de mer református embēr vót, ugy hitták, hogy Kálemista Kiss Jancsi. - Hát, ez asz mondta, hogy életibe annyi disznót lopott, hogy Nagyatkádtu Kaposváríg az országuton egymást érnē a disznónak az óra meg a segge, odáig mégtōne az ut. - Sokáig lopta a disznókat, No, végre lekerütt ide valamēre a Dráva merin. Ott vött egy kis házat, abba vót. De a disznóörzéssel nēm hagyott fel. Jugóba, tufelü horvát részen, onnan vött ki erdöket, makkos erdöt, és ottan hizlalt a disznait. Amikor még hiztak, eladta űket. Amit nēm tudott elannyi, azt hazahozta. Egyszer, amint gyütt, tizēkettöt hajtott a jégen körösztü, és leszakadt a jég. Ott forogtak a disznók körü. Akkor legugyút, kihuzkodta egyenkint űket a vizbü. Aszonta, ha tik epusztútok, akkor pusztuljak veletek én is el. De mégmentette űket. Rágyüjő esztendöbe akkor kimönt megen. Összevött, nēm tom mēnyi disznót, kit vött, kit lopott, akkor hizlalt. Nēmüni háner embēr hazájig vinnē.

hátrafordult, hátramént, és egy fejszével belevágott a Juhász András fejébe. - Ezért hosszú időre lezártak, merélve köllött volna Juhász Andrást átadni, nem még halva. -

Annyi ereje vót még Juhásznak, hogy még az egyiket elkapta, s nekivágta az ajtózár melletti falnak, úgy hogy összeesett még az is.

Erre barangolt, volt itten Nyír^s, meg Baglas, meg Mérő, itt tartózkodott sokat. Ezt az öreg Dékmár is mondta nekem, hiszen itt is lütték meg az Andrást.

A Vendellel Kadarkut-Körmendipusztán pásztorkodtam együtt.

Csombárd, /Osztópán/Ivánczai Imre, 1904.

A betyárcsárda Nyíresen vót, az puszta; ott vót a legszéső ház, ott közel az erdőhöz. Ott mulatott a Juhász András sokat.

Soktól hallottam. Sárdon történt. Az asszony^{yn}ak meghātt a férje; Vezette a kis tehenit a vásárra, mert nem vót pénze, hogy eltemesse, ~~temette~~ ^{temette}; a pap meg nem temette el ingyér. No, most mēnt a másik asszony. - Ösmeri-e a Patkó Bandit? - Ösmerjük, hogy a Krisztus vakitsa meg - azok meg úgy beszétek. - Adott nekik pénz, hogy légyenek szivesek hozzanak nekem egy csomó gombostüt. ... Az az asszon, aki vezette a tehenit a vásárra, annak azt mondta, asszonyom, vezesse vissza tehenet, itt a pénz; ez a kis tehén köll magának. A pap nem temette el a maga férjit ingyen, maj mi eltemessük ingyen a papot. A pappal megásatták a gödröt, és beleállt, és betemették ezök, úgy hogy a feje kind vót. Eltemették ingyen. - Az asszony, aki hozta a gombostüt, aki szidta-hordta, annak meg a körme alá dugózták, megpatkolták, amér szidta a bētyárokat. - Mert ő nem bántott szégény embert sēnkit, az urakat rabóta csak. Az Patkó Bandi vót, így hallottam id vót Sárdom.

Csombárd/Osztópán/, Ivánczai Imre, 1904.

D.0

Hallottad-e hírét/A Tisza vizének?
Hát annak a hirös/Soproni börtönnek,
Hallottam,hallotta,/Szenvedtem is benne,
Verje meg a nagy Uristen,/Ki oda építette.

Annak a négy fala/Kőből van kirakva,
Oda jár egy édesanya,/Fiát siratgatja,
Né sirj anyám,né sirj,/Ennek így kell lenni,
Minden jó családban/Egy rossznak kell lenni.

Elöttem egy asztal/Gyásszal van bevonval,
Rajta egy aranpohár/Telle bubánattal,
Hervad az a rózsa/Kinek töve nincsen,
Én is elhervadok/A sötét börtönbe.

Csombárd/Osztopán/,Ivánczai Imre,1904.

Tisza partján elaludtam,
Jaj,de szépet álmodoztam,
Megálmodtam azt az égyget,
Hogy a babám nagyon szeret.

Éjfél tájban felébredtem,
Kilenc zsandár áll előttem,
Csak azt kérdik,hol születtem,
Hol az utazólevelem?

Magállj zsandár,maj mégmondom,
Ha a lajbim kigombulom,
Ötöt,hatot agyonlüttem,
Ez az utazólevelem.

Ötöt,hatot agyonlüttem,
Kettőt meg úgy agyonvertem.
Nesze zsandár,utazólevelem!

Csombárd/Osztopán/,Ivánczai Imre,1904.

"Ezeket a nótákat Juhász Vendeltől tanultam.Ez a Juhász Vendel vót ott nálunk a sörtéstelepen a számadó.Unokatesvérje vót annak a hires betyárnak-Juhász Andrásnak. Juhász első unokatesvérjétől hallottam-a Juhász Vendeltől-, hogy a halála úgy történt,hogy elhitták a heggyre,ott ittatták.Mert,nagy mennyiség/pénz/ volt följálva,hogy a Juhász Andrást kézre adja/élve/.No,most,közülük egy

Betyártörténetek

Öregapám ittenég volt a Rekvicerékné Torvajon cseléd. Ément az erdőre fájér, oszt gyütt hazafelé estére így nyóc óra tájon. ki-
mentt elejbe nyóc vagy tiz betyár. Ott fölútek a kocsijára, mög-
állították. Asz monták neki, öreg, hāgasson; most magát bevisszük
a kocsmába, de osztán né szóljon sēmmi. Akkor öregapám lērekte
üket, leszáltak a kocsirú, s bemēntek a kocsmába. Mulattak egész
rēggelig, mig csak jó kedvük nekik. Juhász Andris vót, annak a
bandája vót.

Patkó Pista

A Patkó Pistának vót ittenég járása. Vót itt ēgy kisbiró Bábonyba.
Asz mondta a kisbirónak, hogy-kind vót Kásiba-vótak ijjen rész
szalmakazalok, s mēgmuttera nekije, hogy mellik szalmakazalt vē-
gye mēg, ha árvereznek rájuk. Ha bármennyi pénzér adják is, de
azt vēgye mēg. Hát mēg is vätte. Ugy, hogy mikor elvitte a szalmát,
abba valami rengeteg pénz vót. Ugy, hogy Bábonyba pusztát vett rajta.
Igy hát gazdag embér a Dobos Endre, az vót a neve. Hárman lēttek
tesvérek, az a birtok három felé oszlódott szét.

Torvaj, Noész Józsefné, 1907

Azt az esetet tudjuk Patkóval kapcsolatban, hogy ő ezen a kör-
nyéken vót, ezen rabút. Annyit tudok, hogy az én nagyapám, az vót
a pandúr abba az időbe. Benedek nagypapa volt. A nagypapától
annyit hallottam, hogy ő sokat vadászott utána, mire végre
itt a bábonyi temetőnél itt lőtte agyon, ő maga szeméjese
lőtte agyon. /Közbeszólt a dédunoka, Hammer Károly/: De az is
elvitte a gojóját a sirba, én ezt anyámtu hallottam, mer én is
ebbe a familiába tartozok. És hát, /ēgy borzasztó sebet szen-
vedett. Ugye nénnye?... .. Vēgre rátaláltak, hogy má mēghótt.
Ezér kapott valami jutalmat az én nagyapám/folytatta a néni/, va-
lami földosztást.../Hammer/: En ugy hallottam édesanyámtól, hogy
ezért az én nagyapámat, Benedek Józsefet-aki biró volt abba az
időbe-, felmentették a katonaságtól, és valamit kaptak is érte.
Hatan voltak testvérek, és a hat gyereknék is jutott ēgy fél
fertál.

Torvaj, Radó Jánosné, 1908 és Hammer Károly, 1933.

Betyds førstenelek

Sobri Jóska

Sobri Jóska rézsarkantyus csizmája,
Szépen szól a lengyel^{ti} csárdába,
Szivem rózsám sej-haj, rózsabokor, tulipán,
El kell válnunk ékes, kedves Rozikám/Violám/
Subri Jóska éppen akkor vacsorált,
Az ajtóba kilenc zsandár álldogált,
Ezüstakanál, sej-haj, arany pohár ragyogott,
Subri Jóska az ablakon megugrott.

Kaposvár, Josek Gyuláné, 1900.

Zsubri Jóska

Hallod-e te Zsubri pajtás,
Hogyan tetszik a mulatás?
Nekem bizony nem jól tetszik,
Mert a babám halva fekszik.

A veszprémi temetőbe,
Subri Jóska gyere ide!
Most temetik a babádat,
Ott várnak rád a zsandárok.

Zsubri Jóska ezt meglátta,
Szilaj paripán elvágta,
A zsandárok nem érték el,
Szabad betyár az erdőben.

Dombóvár/Nagyberki/Gelencsér Sándor, 1895.

Lápafő határán/Búsul az a nagy fa,

Hires Sobri Jóska/Aluszuk alatta.

Ojjan méjen alszik/A fekete fődbe,

Nem is tudja, hogy a/Sirját fü benőtte.

Sötét holló szállott/A fa tetejére,

Nézi a sirt, Fejét se fordítja félre.

Lassan járj ott pajtás/Holló meg ne hallja,

El ne szálljon onnan/Sobrit hadd sirassa.

Marcali/ /, Badacsonyi Lajos, 1909.

D C
Ejnye, ejnye, Zsubri pajtás,
Hogyan tétszik a vándollás?
Nékem aztán nem jól tétszik,
Kedves rózsám halval fekszik.

Erdők, mezők, sok ligetek,
Sokat bujdosom bennetek,
Ittam, éttem a vadakkal,
Sirtam a kismadarakkal.

Bálványosi kertkapunál
Kilenc pandúr elibém áll,
Azt kérdezik, honnan jöttem,
Hol az utazólevelem?

Pandúrkáplár addig várjon,
Mig a lájblim kigombolom,
A lájblimat kigomboltam,
Pisztojomat előlkaptam.

Egyet mingyá fejbelüttem,
Itt az uzatólevelem,
Másik mondja, ez a Subri,
Föl köll eztet akasztani.

A pandurok el is fogtak,
A börtönbe toloncoltak,
Mikor én megszabadultam,
Subri Jóskának maradtam.

Pandúrkáplár parancsot adott,
Élvel-halval megfogjátok,
Subri Jóskát agyonlőtték,
Egy méj sirba beletették,
Édesanyja siratgatja,
Nincs már többé Subri Jóska!

Kisbárpáti, Tóth Imre, 1902.

Zulhi - Sabri

SAUANŪŌ FOSKA

○ Savanyó Jóska

Kizöldellt már a Dabosnak teteje,
Savanyó Jóska maga sétálgat benne,
Bánatosan fel-felsőhajt magába,
Mér is vagyok csalfa asszony babája.

Savanyó Jóska kísétál a pusztára,
Adjon Isten Jóska pajtás szeréncsét!
Adjon Isten Jóska pajtás nekéd is,
Van-e borod bētyárgyerék számára,
Mulatni akar bētyárgyerék bujába.

Ha nincs borom, a fűből hozatok,
A bujtárom a faluba szalasztom.

Erje bojtár hozzál bort a falunkból,
Hadd igyék a bētyárgyerék, ha mondom,
Jóska gyereék nagyot kurjant magába,
Én vagyok a Dabosnak a kirája!

Savanyó Jóska tizénhat szél gatyája,
Megakadt a cserfa-csalit ágába,
Cserfa-csalit, ereszd el a gatyámat,
Szegeényé vagy, uré, akkor leváglak,

Savanyó Jóskát kilenc zsandár kíséri,
Bánatosan a szeretője nézi,
Ne nézd babám a sok szenvedésemet,
Mind teérted szenvedem le ezéket.

Ej, Náray, Hogy tudtad ezt mégtenni!
Jó pajtásod ijje rutul elárulni?
Azt dondultad nemes vadnak sok száz forint az ára,
Jó lesz neked Náray ez bundára.

Adjon Isten Nárái hát jó estét!
Még hoztuk a nemes vadnak vérdíj felét,
Jó szerivel ki se mondta a nevét,
A fejszével széjjelvágta a Náray nagy fejét.

Hódoshát, Virág Gyuláné, 1922.

Savanyó Jóska

Engem hívnak Savanyó Jóskának,
Ki is állok tizenkét zsandárnak,
Jön a zsandár, de nem félek tőle,
Hogyha úgy köll, ... /leszámolok véle.

Berzence, Horváth György, 1907.

A Savanyu kísétált az erdőre,
Lefeküdt a hársfának levelére,
Előlvötte dupla puskát, levorvert,
Jőjjön ide hatvan zsandár, ha lehet.

Ádánd, Horváth Ferenc, 1910.

Savanyu Jóska tizénhat szél gatyája
Mégakadt a csipkebokor ágába,
Csipkebokor ereszd el a gatyámat,
Ha uré vagy, ha paraszté, kiváglak.
Somogyegres, Novák Gyula, 1892.

Fábián Pista

Engem hívnak Fábián Pistának,
Ki megfelel maga hat zsandárnak,
Zsandárkáplár rakd le fegyveredet,
Mert a kutyák nyalják a véredet.
Mikor éngem zsandárok kísértek,
A kedvesem az ablakon kinézett,
Ne nézd az én gyászos kísérésem,
Ugy is tudják, hogy nem szeretsz éngem.

Kaposvár, Josek Gyuláné, 1900.

Savanyó Jóska

Savanyó Jóska tizenhat-szél gatyája
Fujja a szél csipkebokor ágára,
Csipkebokor ereszd el a gatyámat,
Bujdosódni köll a szegény betyárnak.

Savanyó Jóska, ha fölül a lovára,
Porzik az út, még a nyomát se látja,
Gyün a sandár, de az már mindhiába,
A Jóskának nyomára se találnek.

Engöm hívnek Savanyó Jóskának,
Szembeszállok tizenkét sandárnak,
Gyün a sandár, de nem félek tőle,
Had gyűjjön, maj leszámolok véle.

Savanyó Jóska ugrat az erdőbe,
A sandárok szembeszállnak véle,
Állj meg Jóska, mer mingyár agyonlőlek,
Mért tanyázol ebbe az erdőbe?

Sandár urak ugyan mit akartok?
Merre járok, utánnam nyomoztok,
Betyár vagyok, betyárnak születtem,
Nem veszitek el az életemet.

Szürke csikóm, ugoggy árkot-bokrot,
Sandár urak ti meg itt maradtok,
Erdőkön, mezőkön nyomozhattok,
A nyomomra sehol nem találtok.

Csurgó, Borbély Teréz, 1913./kézirásos level alapján/

Bogár Imre/Zsubri/

Lassu esső, jaj, de busan csöpörög,
Bogár Imre a csárdába keserög,
Kocsmárosné, bort ide az asztalra!
Legszebb lányát állítsa föl a posztra.

Édesanyám én már posztot nem állok,
Amott jönnek fölfegyverzett zsandárok,
Bogár Imre nem vette ezt tréfára,
Fölugrott a kis pej lova hátára.

Kis pej lova elvitte őt messzire,
Elvitte a Bakony erdő szélére,
Lova lába megbotlott egy fenyőbe,
Ott fogták el szegény/Zsubrit/örökre./Imrét.../

Bogár Imre visszaient anyjának,
Viselje gondját egyetlen fiának,
Né tanítsa sem jegyzőnek, sem papnak,
Azt az égyet taníttassa bétyárnak.

Vörs, Gáspár Mihály, 1898.

Csáfor Gyura

^{Patkó}
Csáfor Gyura két urat kirabolt,
Nem bántotta szegény, mégis agyonlőtték,
A Csáfor Gyurának tizenhat szél gatyája,
Tizenhat szél gatyá, fojik vére alóla.
Áldja meg az Isten, aki azt siratja.

A Csáfor Gyurának pici a csizmája,
Pici a csizmája, derék a gazdája.
Ki vagyok, mi vagyok, Sidó Bözsi vagyok,
A Csáfor Gyurának szeretője vagyok.

Kalmáncsajlad/, Kalmár István, 1905

Bogár Imre
Zavaros a Tisza,
Nem akar higgadni,
Mer a hires Bogár Imre
Atal akar menni.

Atal akar menni,
Lovat akar lopni,
Szabadkai nagy vásárba
El akarja adni.

Nézz ki babám, nézz ki,
Ablakod fürhangján,
Amoda lé jön Bogár Imre
Sötét pejparipán.

Arany a zablája,
Réz a kantárszára,
Szabadkai szép leányok
Ballagnak utánna.

Kocsmárosné hallja!
Van-é paprikássza?
Van paprikás egy bogránccsal
Vendégim számára.

Kocsmárosné, hallja!
Van-é vörös bora?
Borom is van, borom is Van
Vendégünk számára.

Kocsmárosné, hallja?
Van-e szép leánya,
Van leányom, szép leányom a
Betyárok számára.

Bogár Imre

Betyár vagyok, Bogár Imre a nevem,
Nem tanyázok a faluba, Erdőbe,
Hervadt levél az én kedves nyoszojám,
Sirat engem az én babám igazán.

Bogár Imre sétálgat az erdőbe,
Kis fokossát vágja a fa törzsébe,
Nevit vési a fának a törzsére,
Hires betyár járt ebbe az erdőbe.

Madár, madár vidd el ezt a levelet,
Tedd a babám ablakába, ha léhet,
Mondd meg néki, ne sirasson engömet,
Bogár Imrét nem láthatja már többet.

Arra megy az anyja,
Költi, de nem hallja,
kelj föl, kelj föl édes fiam,

Gyere velem haza!
Arra megy az anyja,
Költi, de nem hallja,
Sárga sarkantyus csözmája
Lábára van fagyva.

Arra megy rózsája,
Költi, azt már hallgá,
Kelj föl, kelj föl édes rózsám,
Gyere velem haza!

Csináltatok néked/diófakoporsót,
Eltemetlek, eltemetlek,
Virágos kertembe.

Somogysámson, Gazda Jenő, 1902

Bogár Imre

Egy utszéli csárda,
Tágas udvarába
Bogár Imre odavágtat
Szilaj paripával.

Arany a zablája,
Ezüstös kantárja,
Ez a hirös Bogár Imre
Annak a gazdája.

A zsandárok hada,
Csárdát körülfogta,
Bogár Imrét meggötözték,
Törvényszékre vitték,

Harangoznak délre,
Féltizenkettőre,
Bogár Imrét most kísérik
Ki a vesztőhelyre.

Bitófához lépe,
Feltekint az égre,
Jaj, Istenem, mért is voltam
Bétyár az erdőben!

Huncut a vármégye,
Egye meg a fene,
A zsandárja, a pandúrja
A bétyárt hajszolja.

Nagyberki/Dombóvár/, elencsér Sándor, 1896.

Isten teremtette a bétyárokat,
Mer az által veri a gazdagokat,
Mer ha bétyárgyerék nem találkozna,
Gazdag ember soha nem imádkozna.

Fekete földbe termelik a buzát,
Sűrű erdő neveli fel a bétyárt,
Sűrű erdő a bétyárt fölneveli,
Szép csárdásné maj gondjukat viseli.

Azt beszélnek felölem az asszonyok,
Miből élek, ha sohasé dolgozok,
Lopok annyit egy sötét éccakába,
Jó bort iszok, még élök a világba.

Tapsony, Nagy Vendel, 1890.

Bogár Imre

D. 2
Harangoznak délre,
Fél tizenkettőre,
Most viszik a Bogár Imrét
Az ítélőszékre.

Bemegy a szobába,
Szivar a szájába,
Háromszor is körüljárja,
Mégsem gyujtott rája.

Felállott a székre,
Felsőhajt az égre,
Jaj, Istenem, mit vétettm,
Hogy ide kerültem!

Tab. Balikó Béláné, 1914.

Bogár Imre

Betyár vagyok, Bogár Imre a nevem,
Nem tanyázok a faluba, erdőben,
Hetvadt levél az én kedves nyoszojám,
Sirat engöm édesanyám igazán.

Bogár Imre sétálgat az erdőbe,
Rézfokosát vággya a fa törzsébe,
Nevét vési a fának a törzsébe,
Hires betyár járt ebbe az erdőbe.

Édesanyám, irtam néked levelet,
Nincsen postás, akitől azt elküldjem,
Szomoru a betyárlegénynek sorsa,
Éjjel-nappal sötét erdő takargya.

Szállj le holló, vidd el ezt a levelet,
Édesanyám ablakába tedd bele,
Mond mög néki, ne sirasson engömet,
Bogár Imrét nem láthatja már többet.

Csurgó, Borbély Terét, 1913. /utánam küldött levele alapján/

-

4

Bogár Imre

Befagyott a Tisza,
Fél akar engedni,
Bogár Imre, betyárvezér
Átal akar menni.

Átal akar menni,
Lovat akar lopni,
Debreceni nagyvásárba
Pénzt akar csinálni.

PéNZ akar csinálni,
Bölcsőt akar venni,
Azt a híres Duri Marcsát
El akarja venni.

Átal akar menni,
Lovat akar lopni,
Debreceni nagyvásárba
Pénzt akar csinálni.

„emesdéd, Tolnai Géza, 1908”

Esik eső, szép csöndesen csöppörög,
Bogár Imre a csárdába köserög,
Köcsmárosné bort hozzon az asztalra,
Legszebb lányát állítsa kálla posztra.

Édesanyám, én a posutot nem állom,
Onnan alul jönnek már a zsandárok,
Bogár Imre nem vötte ezt tréfára,
Felpattant a kis pejlova hátára.

Kis pejlova viszi, viszi messzire,
Viszi, viszi Bakony erdő mélébe,
Lova lába megbotlott egy fenyőbe,
Ott fogták el Bogár Imrét örökre.

Bogár Imrét főtették a kocsira,
Csak azt kérdi, hová lett a pejlova?
Ejnye, ejnye, azt a betyár mindenit!
Lovát félti, nem a maga életit.

Hollád, Bogdán János, 1929. /cigány/.

Bogdan Mure